

TARBIYA FANINING O'QUVCHI SHAXSINI SHAKLLANTIRISHDAGI AHAMIYATI

Pulatova Nilufar Abdurahmonovna

Shayxontohur tuman texnikumi, Tarbiya fani o'qituvchisi

nilufarabdurahmonovna@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqolada umumta'lim maktablarida o'qitilayotgan Tarbiya fanining mazmun-mohiyati, uning yosh avlodni ma'naviy-axloqiy jihatdan barkamol etib tarbiyalashdagi o'rni va pedagogik imkoniyatlari keng tahlil qilingan. Shuningdek, tarbiya fanining o'quvchilar shaxsiy sifatlarini shakllantirish, ularda vatanparvarlik, insonparvarlik, mas'uliyat, odob-axloq, mehnatsevarlik, milliy va umuminsoniy qadriyatlarga hurmat tuyg'ularini rivojlantirishdagi ahamiyati yoritib berilgan. Maqolada bugungi globallashuv, axborot oqimining kuchayishi, turli mafkuraviy tahdidlar va ma'naviy xavflar sharoitida tarbiya fanining dolzarbligi alohida asoslangan. Ayniqsa, yoshlarni turli yot g'oyalardan asrash, ularda mustaqil fikrlash, sog'lom dunyoqarash, to'g'ri hayotiy pozitsiya va ijtimoiy mas'uliyat hissini shakllantirishda ushbu fan muhim vosita ekanligi ko'rsatib o'tilgan.

Kalit so'zlar: tarbiya, ma'naviyat, axloq, pedagogika, o'quvchi shaxsi, vatanparvarlik, milliy qadriyatlar, interfaol metodlar, pedagogik texnologiyalar, ma'naviy tahdidlar, barkamol avlod, ta'lim-tarbiya.

Bugungi kunda jamiyat taraqqiyoti, davlat rivoji va millat kelajagi, avvalo, yosh avlodning qanday ruhda tarbiyalanayotgani bilan chambarchas bog'liqdir. Har qanday taraqqiy etgan jamiyatning asosiy tayanchi — bu nafaqat bilimli, balki ma'naviy yetuk, axloqan barkamol, mustaqil fikrlovchi, Vatanga sadoqatli va fuqarolik mas'uliyatini chuqur his etadigan yoshlardir. Shu nuqtai nazardan qaraganda, ta'lim tizimida o'quvchilarga berilayotgan tarbiya masalasi bugungi kunning eng dolzarb va ustuvor vazifalaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda.

Hozirgi globallashuv, axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi, internet va ijtimoiy tarmoqlarning hayotimizga chuqur kirib borishi natijasida yoshlarning dunyoqarashi, qiziqishlari, ijtimoiy qarashlari va hayotga munosabatida sezilarli o'zgarishlar kuzatilmoqda. Bir tomondan, bu jarayon yoshlar uchun keng imkoniyatlar eshigini ochayotgan bo'lsa, ikkinchi tomondan, ularning ongiga turli zararli g'oyalar, yot mafkuralar, ma'naviy tahdidlar, axloqiy buzilishlar va begona madaniy ta'sirlarning kirib kelish xavfini ham oshirmoqda. Bunday murakkab sharoitda yosh avlod qalbida sog'lom

e'tiqod, mustahkam hayotiy pozitsiya, ma'naviy immunitet va milliy o'zlikni anglash tuyg'ularini shakllantirish nihoyatda muhim ahamiyat kasb etadi.

Aynan shunday vazifalarni amalga oshirishda umumta'lim tizimida o'qitilayotgan Tarbiya fani muhim o'rin tutadi. Mazkur fan o'quvchilarga faqatgina ma'lum nazariy tushunchalarni berish bilan cheklanmay, balki ularni hayotga tayyorlash, ijtimoiy muhitda to'g'ri yo'l topishga o'rgatish, yaxshi bilan yomonni ajrata bilish, odob-axloq qoidalariga amal qilish, milliy va umuminsoniy qadriyatlarini hurmat qilish, Vatanga muhabbat va insoniylik fazilatlarini shakllantirishga xizmat qiladi. Shu sababli tarbiya fani ta'lim tizimida shaxs kamolotini ta'minlovchi eng muhim fanlardan biri sifatida e'tirof etiladi.

Tarbiya fani o'quvchining nafaqat bilim darajasini, balki uning ichki dunyosi, dunyoqarashi, xulq-atvori, odobi, hayotga bo'lgan munosabati va fuqarolik pozitsiyasini ham shakllantiradi. Chunki inson kamoloti faqat bilim bilan emas, balki uning ma'naviy-axloqiy qiyofasi, odob-axloqi, ijtimoiy faolligi va ruhiy yetukligi bilan belgilanadi. Shuning uchun bugungi ta'lim tizimida "nimani o'rgatish" bilan bir qatorda "qanday insonni tarbiyalash" masalasi ham asosiy mezonlardan biri bo'lib qolmoqda.

O'zbekiston Respublikasida ham yosh avlod tarbiyasiga davlat siyosati darajasida katta e'tibor qaratilmoqda. Mamlakatimizda ta'lim-tarbiya tizimini takomillashtirish, o'quvchilarni ma'naviy barkamol inson etib tarbiyalash, ularda milliy g'urur, vatanparvarlik, qonunga hurmat, ijtimoiy faollik va sog'lom turmush tarziga sodiqlikni shakllantirish borasida keng ko'lamlı islohotlar amalga oshirilmoqda. Bu esa tarbiya fanining mazmunini boyitish, uni zamonaviy talablar asosida takomillashtirish va dars jarayonida samarali metodlardan foydalanishni taqozo etadi.

Tarbiya fanining samaradorligi ko'p jihatdan uni qanday usul va vositalar orqali o'qitilishiga bog'liqdir. Agar dars jarayonida faqat an'anaviy tushuntirish usullari bilan cheklanib qolinsa, o'quvchida kerakli hayotiy ko'nikma va mustaqil qarashlarni shakllantirish qiyin bo'ladi. Shu bois bugungi kunda tarbiya darslarida interfaol metodlar, muammoli vaziyatlar, bahs-munozaralar, rolli o'yinlar, keys-stadilar, klaster, aqliy hujum, BBB, insert kabi zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish katta ahamiyat kasb etmoqda. Bunday yondashuvlar o'quvchining darsdagi faolligini oshiradi, uning erkin fikrlash, tahlil qilish, xulosa chiqarish va hayotiy vaziyatlarga to'g'ri munosabat bildirish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Shuningdek, tarbiya fanini samarali tashkil etishda milliy qadriyatlar, urf-odatlar, an'analar, oilaviy muhit va ajdodlar merosiga tayangan holda ishlash ham muhim hisoblanadi. Chunki milliy o'zlikni anglagan, o'z tarixini, madaniyatini, qadriyatlarini bilgan yoshlar har qanday salbiy ta'sirlarga nisbatan barqarorroq bo'ladi. Shu ma'noda, tarbiya fani o'quvchilarning ma'naviy dunyosini boyituvchi, ularni komillikka

yetaklovchi, ijtimoiy hayotga tayyorlovchi va kelajak avlod sifatida shakllantiruvchi muhim tarbiyaviy vositadir.

Mazkur maqolada umumta'lim tizimida tarbiya fanining o'rni, uning o'quvchi shaxsini shakllantirishdagi pedagogik imkoniyatlari, ma'naviy-axloqiy tarbiyadagi ahamiyati, zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida o'qitish usullari hamda milliy qadriyatlar bilan uyg'un holda tarbiya jarayonini tashkil etish masalalari ilmiy-pedagogik nuqtai nazardan tahlil qilinadi.

Tarbiya fani bugungi ta'lim tizimida o'quvchi shaxsini har tomonlama rivojlantirishga xizmat qiluvchi muhim fanlardan biri hisoblanadi. Ushbu fan orqali o'quvchilarda nafaqat ma'lum bilim va tushunchalar shakllantiriladi, balki ularning ma'naviy dunyosi, axloqiy qarashlari, hayotiy pozitsiyasi, fuqarolik mas'uliyati va ijtimoiy xulq-atvori ham rivojlantiriladi. Chunki har qanday jamiyatning ertangi kuni bugungi yosh avlodning qanday tarbiya olayotganiga bevosita bog'liqdir. Shu bois tarbiya masalasi hamisha pedagogika fanining markaziy mavzularidan biri bo'lib kelgan va bugungi kunda ham o'z dolzarbligini saqlab qolmoqda.

Tarbiya fani o'quvchilarda komil inson sifatlarini shakllantirishga yo'naltirilgan bo'lib, unda insoniy fazilatlar, ma'naviy qadriyatlar, ijtimoiy mas'uliyat, odob-axloq me'yorlari, Vatanga sadoqat, oilaga hurmat, kattalarga ehtirom, kichiklarga izzat, mehnatsevarlik, intizom, poklik, halollik kabi sifatlarini rivojlantirish asosiy o'rin egallaydi. Mazkur sifatlar shaxsning faqat dars jarayonidagi muvaffaqiyati uchun emas, balki uning kelajak hayotida to'g'ri yo'l topishi, jamiyatda munosib o'rin egallashi va foydali inson bo'lib yetishishida ham muhim ahamiyat kasb etadi. Shu ma'noda, tarbiya fani insonni "faqat bilimli" emas, balki "tarbiyali va ma'naviy yetuk" etib voyaga yetkazishga xizmat qiluvchi fan sifatida namoyon bo'ladi.

Bugungi kunda yoshlar ongiga turli axborotlar, g'oyalar, qarashlar va hayotiy mezonlar turli manbalar orqali kirib kelmoqda. Ayniqsa, internet, ijtimoiy tarmoqlar va ommaviy axborot vositalarining ta'siri ortib borayotgan bir paytda yoshlarning ma'naviy dunyosini asrash, ularni turli yot g'oyalar, zararli odatlar, axloqiy tahdidlar va begona madaniy ta'sirlardan himoya qilish muhim pedagogik vazifa bo'lib qolmoqda. Bunday murakkab sharoitda tarbiya fani o'quvchilar ongida sog'lom fikr, mustaqil qarash, ijobiy dunyoqarash, milliy g'urur, ijtimoiy faollik va ma'naviy immunitetni shakllantiruvchi asosiy vositalardan biri sifatida namoyon bo'ladi. Tarbiya darslari orqali o'quvchilar nafaqat odob-axloq qoidalarini o'rganadilar, balki hayotiy vaziyatlarga to'g'ri baho berish, yaxshilik bilan yomonlikni farqlash, jamiyatda o'z o'rnini topish va shaxsiy mas'uliyatni his etish ko'nikmalarini ham egallaydilar.

Tarbiya fanining muhim jihatlaridan biri shundaki, u o'quvchining ichki dunyosiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Boshqa ko'plab fanlar asosan bilim, tushuncha va amaliy

ko'nikmalarni shakllantirishga qaratilgan bo'lsa, tarbiya fani o'quvchining qalbi, onggi, ruhiyati va xulq-atvoriga ta'sir etadi. Aynan shu jihati bilan u shaxs kamolotida beqiyos o'rin tutadi. O'quvchining dunyoqarashi, hayotga munosabati, o'ziga va atrofdagilarga bo'lgan qarashi ko'p jihatdan aynan tarbiya orqali shakllanadi. Agar bu jarayon to'g'ri yo'lga qo'yilsa, o'quvchi nafaqat intizomli va bilimli, balki odobli, irodali, sabrli, vatanparvar va ma'suliyatli inson sifatida shakllanadi.

Tarbiya fanining asosiy vazifalaridan biri — yosh avlod qalbida vatanparvarlik tuyg'usini mustahkamlashdir. Chunki Vatanga muhabbat, ona zaminga sadoqat, xalq va millat taqdiriga daxldorlik hissi barkamol inson tarbiyasining muhim tarkibiy qismidir. Tarbiya darslarida davlat ramzlari, tarixiy meros, buyuk ajdodlarimizning hayoti va faoliyati, milliy istiqloq g'oyalari, yurt ravnaqi yo'lida xizmat qilish kabi mavzular orqali o'quvchilarda milliy g'urur va fuqarolik mas'uliyati shakllantiriladi. Bu esa o'quvchilarning o'z yurtiga, ona tiliga, madaniyatiga va xalqiga hurmat ruhida tarbiyalanishiga xizmat qiladi. Vatanparvarlik ruhida tarbiya topgan yoshlar kelajakda jamiyat va davlat ravnaqiga befarq bo'lmaydigan, ijtimoiy faol, tashabbuskor va mas'uliyatli shaxslar bo'lib yetishadilar.

Tarbiya fanida o'quvchilarning ma'naviy-axloqiy tarbiyasiga alohida e'tibor qaratiladi. Axloqiy tarbiya shaxsning jamiyatdagi xulq-atvori, odob me'yorlariga amal qilishi, kattalarga hurmat, kichiklarga g'amxo'rlik, halollik, poklik, to'g'rilik va rostgo'ylik kabi fazilatlarni o'zida mujassam etishida namoyon bo'ladi. Bu sifatlar tarbiya fanining asosiy mazmunini tashkil etadi. Tarbiya darslarida hayotiy misollar, axloqiy vaziyatlar, o'gitlar, hikmatli so'zlar, tarixiy shaxslar hayoti va milliy qadriyatlar asosida o'quvchilarda to'g'ri xulq-atvor me'yorlari shakllantiriladi. Shu orqali ular jamiyatda o'zini tutish, muloqot madaniyatiga rioya qilish, mas'uliyatni his etish va boshqalarga hurmat bilan munosabatda bo'lishni o'rganadilar.

Tarbiya fanining samarali o'qitilishi o'quvchilarda mustaqil fikrlash va hayotiy qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirishda ham muhim rol o'ynaydi. Chunki zamonaviy jamiyat sharoitida yoshlar ko'plab murakkab hayotiy vaziyatlar bilan to'qnash keladilar. Bunday paytda ularda mustahkam dunyoqarash, to'g'ri fikrlash, vaziyatni tahlil qilish va to'g'ri xulosa chiqarish qobiliyati bo'lishi lozim. Tarbiya fanida muammoli savollar, bahs-munozaralar, hayotiy voqealar tahlili, ijtimoiy vaziyatlarni muhokama qilish orqali o'quvchilarda tanqidiy fikrlash, mantiqiy xulosa chiqarish va ijtimoiy hodisalarga ongli munosabat bildirish ko'nikmalari shakllantiriladi. Bu esa o'quvchilarning kelajak hayotida turli sinovlar oldida mustahkam turishiga yordam beradi.

Tarbiya fanini o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar va interfaol metodlardan foydalanish bugungi kunning muhim talablaridan biridir. An'anaviy tarzda faqat og'zaki tushuntirish usuli o'quvchilarning tarbiyaviy jarayondagi faol ishtirokini to'liq ta'minlay

olmaydi. Shu sababli tarbiya darslarini qiziqarli, hayotiy va o'quvchini fikrlashga undovchi tarzda tashkil etish muhimdir. Masalan, "Aqliy hujum" usuli o'quvchilarning erkin fikrlashini rivojlantirsa, "Bahs-munozara" usuli turli masalalarga nisbatan o'z nuqtai nazarini himoya qilishga o'rgatadi. "Rolli o'yinlar" esa hayotiy vaziyatlarni his qilish va amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga yordam beradi. "Case-study", "Klaster", "BBB", "Insert", "T-jadval" kabi metodlar esa o'quvchining mavzuni chuqur anglashiga, tahlil qilishiga va o'z xulosasini mustaqil chiqarishiga xizmat qiladi. Natijada tarbiya darsi oddiy suhbat yoki nasihat ko'rinishidan chiqib, real hayot bilan bog'langan samarali ta'lim-tarbiya jarayoniga aylanadi.

Tarbiya fanining yana bir muhim jihati — uning milliy qadriyatlar va ma'naviy meros bilan chambarchas bog'liqligidir. O'zbek xalqining asrlar davomida shakllangan boy ma'naviy merosi, urf-odatlar, oilaviy an'analari, odob-axloq me'yorlari, mehmondo'stlik, kattaga hurmat, kichikka izzat, mahalla qadriyatlari, halollik va poklikka bo'lgan yuksak munosabati tarbiya jarayonida bebaho manba bo'lib xizmat qiladi. Tarbiya darslarida ana shu qadriyatlarni o'quvchilarga sodda, tushunarli va hayotiy misollar orqali yetkazish ularning milliy o'zligini anglashiga yordam beradi. Milliy o'zlikni anglagan, ajdodlar merosiga hurmat ruhida tarbiya topgan yoshlar begona ta'sirlarga berilmaydigan, o'z qadriyatlarini himoya qila oladigan, irodali va ongli shaxslar bo'lib kamol topadi.

Tarbiya fanida oilaviy tarbiya masalalari ham muhim o'rin tutadi. Chunki bola tarbiyasi avvalo oiladan boshlanadi, maktab esa ushbu jarayonni tizimli ravishda davom ettiradi. Ota-ona, ustoz va jamiyat hamkorligi tarbiya samaradorligini belgilovchi muhim omillardan biridir. Tarbiya fanida oiladagi munosabatlar, ota-onaga hurmat, oilaviy burch, o'zaro ishonch, mehr-oqibat, farzand mas'uliyati kabi mavzular orqali o'quvchilarda sog'lom oilaviy qarashlar shakllantiriladi. Bu esa ularning kelajakda o'z oilasiga, farzandlariga va jamiyatga nisbatan mas'uliyatli inson bo'lib yetishishiga zamin yaratadi.

Shuningdek, tarbiya fanining mazmunida sog'lom turmush tarzi, axborot madaniyati, kitobxonlik, bo'sh vaqtni mazmunli tashkil etish, do'st tanlash, internetdan to'g'ri foydalanish, zararli odatlardan saqlanish kabi mavzular ham alohida o'rin egallaydi. Bu mavzular o'quvchilarning kundalik hayoti bilan bevosita bog'liq bo'lib, ularni real hayotga tayyorlashda katta ahamiyatga ega. Ayniqsa, yoshlar orasida internet va ijtimoiy tarmoqlardan foydalanish kengayib borayotgan bir sharoitda axborotni tanqidiy qabul qilish, yolg'on va zararli ma'lumotlardan himoyalani, virtual muhitda odob va madaniyatga rioya qilish ko'nikmalarini shakllantirish dolzarb vazifa hisoblanadi. Shu bois tarbiya fanida bu kabi zamonaviy hayotiy masalalarga keng o'rin berilishi ayni muddaodir.

Tarbiya fanining muvaffaqiyati ko'p jihatdan o'qituvchining kasbiy mahorati va shaxsiy namunasiga ham bog'liqdir. Tarbiya o'qituvchisi faqat mavzuni tushuntirib beruvchi pedagog emas, balki o'quvchilar qalbiga yo'l topa oladigan, ularni to'g'ri yo'lga

yo'naltiradigan, ma'naviy ko'mak beradigan va hayotiy masalalarda yo'l-yo'riq ko'rsatuvchi murabbiydir. O'quvchi ko'pincha ustozning nafaqat aytgan so'zlariga, balki uning muomalasi, odobi, madaniyati, kiyinish uslubi, boshqalar bilan munosabati va hayotiy pozitsiyasiga ham e'tibor qaratadi. Shu sababli tarbiya o'qituvchisi doimo o'z ustida ishlovchi, ma'naviy jihatdan yetuk, kasbiy mahoratli va pedagogik madaniyatga ega shaxs bo'lishi lozim. U darsni qiziqarli tashkil etishi, o'quvchilarning yosh va psixologik xususiyatlarini hisobga olishi, tarbiyaviy ta'sirning to'g'ri usullarini tanlay olishi zarur.

Umuman olganda, tarbiya fani bugungi kunda o'quvchilarni hayotga tayyorlash, ularda sog'lom dunyoqarash, yuksak ma'naviyat, mustahkam axloqiy pozitsiya va faol fuqarolik hissini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur fan orqali yosh avlod qalbida insoniylik, vatanparvarlik, mehr-oqibat, mehnatsevarlik, halollik, mas'uliyat va ijtimoiy faollik kabi yuksak fazilatlar qaror topadi. Shu bois tarbiya fanini zamon talablari asosida, innovatsion yondashuvlar bilan, milliy qadriyatlar va umuminsoniy tamoyillar uyg'unligida o'qitish ta'lim tizimining muhim vazifalaridan biri bo'lib qoladi.

Xulosa qilib aytganda, bugungi kunda umumta'lim tizimida Tarbiya fani o'quvchi shaxsini har tomonlama shakllantirish, uning ma'naviy-axloqiy dunyosini boyitish, fuqarolik pozitsiyasini mustahkamlash va hayotiy ko'nikmalarini rivojlantirishda alohida ahamiyat kasb etadi. Mazkur fan orqali yosh avlod qalbida vatanparvarlik, insonparvarlik, halollik, mehnatsevarlik, mas'uliyat, odob-axloq, milliy g'urur va ijtimoiy faollik kabi muhim fazilatlar qaror topadi. Bu esa o'quvchilarning nafaqat ta'lim jarayonida, balki kelajakdagi shaxsiy va ijtimoiy hayotida ham muhim o'rin tutadi.

Tarbiya fani yoshlarning ichki dunyosiga, tafakkuriga, xulq-atvoriga va hayotga bo'lgan munosabatiga bevosita ta'sir ko'rsatadigan fan sifatida ularni komil inson qilib tarbiyalashda katta pedagogik imkoniyatlarga ega. Ayniqsa, bugungi globallashuv, axborot oqimining kuchayishi, turli ma'naviy tahdidlar va mafkuraviy ta'sirlar kuchaygan bir davrda yoshlarning ma'naviy immunitetini shakllantirish, ularda mustaqil fikrlash, sog'lom dunyoqarash va to'g'ri hayotiy pozitsiyani qaror toptirishda tarbiya fanining o'rni yanada ortib bormoqda.

Maqolada ko'rib chiqilganidek, tarbiya fanini samarali tashkil etish faqatgina nazariy tushunchalarni berish bilan cheklanmasdan, balki dars jarayonini hayot bilan bog'lash, o'quvchilarni fikrlashga undash, ularda mustaqil qaror qabul qilish, muammoli vaziyatlarga to'g'ri yondashish va jamiyatdagi ijtimoiy munosabatlarni ongli ravishda anglash ko'nikmalarini shakllantirishni ham talab etadi. Shu jihatdan, tarbiya fanini o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar, bahs-munozaralar, rolli o'yinlar, keys-stadilar va muammoli vaziyatlardan foydalanish uning ta'sirchanligi va samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

Shuningdek, tarbiya fanini o'qitishda milliy qadriyatlar, urf-odatlar, oilaviy an'analar va ajdodlar ma'naviy merosiga tayanish yosh avlodni o'zligini anglagan, tarixiy xotiraga ega, Vatan ravnaqi va jamiyat taraqqiyotiga daxldorlik hissi kuchli bo'lgan shaxslar etib tarbiyalashda muhim omil hisoblanadi. O'quvchilarda o'z milliy ildizlariga hurmat, madaniy merosga sadoqat va ma'naviy qadriyatlarga tayanib yashash ko'nikmalarini shakllantirish tarbiya fanining asosiy maqsadlaridan biri bo'lib qolmoqda.

Shu bilan birga, tarbiya jarayonining muvaffaqiyati ko'p jihatdan o'qituvchining kasbiy mahorati, pedagogik yondashuvi, shaxsiy namunasi va ma'naviy salohiyatiga ham bog'liqdir. Tarbiya o'qituvchisi nafaqat bilim beruvchi, balki yosh avlod qalbiga ezgulik, odob, vatanparvarlik va insoniylik urug'ini qadovchi ma'naviy murabbiydir. Demak, tarbiya fanini samarali o'qitish orqali barkamol avlodni voyaga yetkazish, komil insonni shakllantirish va jamiyatning ma'naviy taraqqiyotiga xizmat qilish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining ta'lim-tarbiya tizimini rivojlantirishga oid farmon va qarorlari. – Toshkent, 2019–2024.
3. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining ta'lim va tarbiya sohasiga oid me'yoriy-huquqiy hujjatlari. – Toshkent, 2020–2024.
4. Tarbiya fani o'quv dasturi. Umumiy o'rta ta'lim maktablari uchun. – Toshkent: Respublika ta'lim markazi, 2023.
5. Tarbiya fani metodik qo'llanma. Umumiy o'rta ta'lim maktablari o'qituvchilari uchun. – Toshkent: Respublika ta'lim markazi, 2023.
6. Pedagogika nazariyasi va tarixi. Oliy ta'lim muassasalari uchun darslik. – Toshkent: O'qituvchi, 2021.
7. Ishmuhamedov R., Yuldashev M. Ta'lim va tarbiyada zamonaviy pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Nihol, 2019.
8. Tolipov O'., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari. – Toshkent: Fan, 2018.
9. Quronov M. Milliy tarbiya va yoshlar ma'naviyati. – Toshkent: Ma'naviyat, 2020.
10. Musurmonova O. Oila ma'naviyati va tarbiya asoslari. – Toshkent: O'qituvchi, 2019.
11. Hasanboyeva O. Pedagogika. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.
12. Mahmudov T. Ma'naviyat asoslari. – Toshkent: Ma'naviyat, 2020.
13. Abdullayeva Sh. Tarbiyaviy ishlar metodikasi. – Toshkent: Tafakkur, 2021.

14. Yo'ldoshev J., Usmonov S. Pedagogik mahorat asoslari. – Toshkent: O'qituvchi, 2020.

15. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.

